

Arbetslivskommissionen för fordonsbranschen, lägesbild 2018–2019

Arbetslivskommissionen för fordonsbranschen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnskap inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnskap inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI.

Uppgifterna om utförda studieprestationer 2018 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2019. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2019 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2020. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi.

De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehänteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI. Dessa uppgifter statistikförs under punkterna "inga uppgifter"/"har inte meddelats".

Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

Examens- och examensdelsprestationer	2018		2019	
	hela examen	examensdelar	hela examen	examensdelar
Grundexamen inom bilbranschen	1 995	16 001	1 830	15 690
Kompetensområdet för bilteknik	1 629		1 490	
Kompetensområdet för reparation av motordrivna småmaskiner	76		66	
Kompetensområdet för billackering	80		72	
Kompetensområdet för bilförsäljning	32		26	
Kompetensområdet för reservdelsförsäljning	49		47	
Kompetensområdet för bilplåtslagning	111		108	
Tomma	20		21	
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	2	19	28	234
Kompetensområdet för däckservice	0		1	
Kompetensområdet för arbetsledning	0		2	
Kompetensområdet för skadereparation	0		3	
Kompetensområdet för verkstadsservice	1		18	

Kompetensområdet för försäljning och kundservice	1		3	
Tomma	0		1	
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	0	0	8	45
Kompetensområdet för skadereparation	0		3	
Kompetensområdet för verkstadsservice	0		2	
Kompetensområdet för försäljning och kundservice	0		0	
Kompetensområdet för arbetsledning inom fordonsbranschen	0		3	
Specialyrkesexamen för försäljare inom bilbranschen	13	5	1	5
Kompetensområdet för tillbehör och reservdelar	9		0	
Kompetensområdet för fordons- och/eller maskinförsäljning			0	
Tomma	4		1	
Specialyrkesexamen för arbetsledning inom bilbranschen	57	216	25	101
Yrkesexamen för karosseri- och bilplåtsmekaniker	10	38	7	11
Specialyrkesexamen för karosseri- och bilplåtsmästare	3	18	11	25
Specialyrkesexamen för billackerarmästare	2	30	13	46
Yrkesexamen för billackerare	6	31	1	7
Specialyrkesexamen för bilmekaniker	15	44	51	159
Personbilsteknik	7		17	
Lastbils- och bussteknik	0		15	
Arbetsmaskinsteknik	0			
Tomma	8		19	
Yrkesexamen för bilförsäljare	3	16	11	60
Yrkesexamen för personbilmekaniker	80	295	79	357
Yrkesexamen för småmaskinsmekaniker	11	50	4	20
Yrkesexamen för tungmaterielsmekaniker	47	222	50	333
Kompetensområdet för bussteknik	2		1	
Kompetensområdet för lastbilsteknik	12		27	
Kompetensområdet för arbetsmaskinsteknik	24		18	
Tomma	9		4	
Yrkesexamen inom däckbranschen	2	0	0	0
Yrkesexamen för reservdelsförsäljare	21	54	32	134
Totalt	2 267	17 039	2 151	17 227

** Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta. Prestationerna för examensdelarna omfattar inte examensdelar som uppgetts vara lokala.*

Målet med studierna per examensdel (antal)	2018		2019	
	mål: examensdel/d elar	mål: hela examen (antal examensdel ar)	mål: examensdel/d elar	mål: hela examen (antal examensdel ar)
Grundexamen inom bilbranschen	304	15 697	350	15 340
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	3	16	66	168
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	0	0	0	45
Specialyrkesexamen för försäljare inom bilbranschen	0	5	0	5
Specialyrkesexamen för arbetsledning inom bilbranschen	0	216	0	101
Yrkesexamen för karosseri- och bilplåtsmekaniker	0	38	0	11
Specialyrkesexamen för karosseri- och bilplåtsmästare	0	18	0	25
Specialyrkesexamen för billackerarmästare	0	30	0	46
Yrkesexamen för billackerare	0	31	0	7
Specialyrkesexamen för bilmekaniker	0	44	0	159
Yrkesexamen för bilförsäljare	0	16	0	60
Yrkesexamen för personbilmekaniker	0	295	0	357
Yrkesexamen för småmaskinsmekaniker	0	50	0	20
Yrkesexamen för tungmaterielsemekaniker	26	192	12	321
Yrkesexamen inom däckbranschen	0	0	0	0
Yrkesexamen för reservdelsförsäljare	0	54	0	134
Totalt	333	16 702	428	16 799

Antalet prestationer för examina och examensdelar, utveckling

Variationerna i antalet avlagda yrkes- och specialyrkesexamina är stor.

Utbildning som leder till examen inleds inte varje år och examen avläggs inte varje utan vartannat år, vilket kan förklara variationerna i antalet prestationer. Det erbjuds få yrkesexamina vid läroanstalterna. Orsaken till detta kan vara att företagen ordnar egna fortbildningar, som inte leder till examen.

Examensdelar och utbildningar i säkerheten vid elarbeten har erbjudits i stor omfattning.

Man samarbetar med affärer som säljer vissa bilmärken, där man utnyttjar förberedande utbildning i förberedelserna inför examina. I examina fokuserar man i huvudsak på grundexamina. Detta säkerställer de grundläggande kraven för att komma in i branschen.

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

Antalet avlagda grund-, yrkes- och specialyrkesexamina för bilförsäljare är små och minskar.

Grundexamen inom bilbranschen leder i regel inte till sysselsättning som bilförsäljare inom bilbranschen. Bilförsäljare blir man ofta genom annan utbildning, huvudsakligen genom grundexamina och yrkeshögskoleexamina inom handel. Det finns fortfarande behov av reservförsäljare. Utbildning från grundexamen för reservdelsförsäljare till påbyggnadsexamina behövs.

Anordnande av examina

Examen	Anordnar-tillstånd	Aktiva anordnare	Övrigt
Grundexamen inom bilbranschen	57	53	
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	33	12	
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	20	5	i kraft 1.1.2019

** innehåller inte examina som är i en övergångstid*

** aktiviteten bestäms utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2018 eller 2019 som tillställts kommissionen.*

Uppgifterna är hämtade 25.2.2019 (för 2018) och 15.1.2020 (för 2019) och uppgifterna har inte uppdaterats efter detta.

Diskussion

Ändringar i antalet anordnartillstånd och anordnande av examina

Antalet aktiva utbildningsanordnare har minskat, eftersom flera stora läroanstalter har gått samman. Enligt statistiken är andelen aktiva utbildningsanordnare i förhållande till anordnartillstånden 36 procent för yrkesexamen inom fordonsbranschen och 25 procent för specialyrkesexamen inom fordonsbranschen.

Beträffande yrkesexamina inom fordonsbranschen är situationen oroväckande eftersom antalet avlagda examina har minskat. Hur man kan aktivera yrkesexamen inom fordonsbranschen? Samarbetet mellan företagen och läroanstalterna borde ökas avsevärt på orterna. Detta skulle kunna öka antalet avlagda examina.

Specialyrkesexamina inom fordonsbranschen har också minskat. Yrkes- och specialyrkesexamina för bilkaross- och billackering samt specialyrkesexamina för arbetsledning inom bilbranschen kommer att bevaras. Företagen har ett verkligt behov av dessa examina. Betydelsen av samarbetet mellan företagen och läroanstalterna framhävs i utbudet av examina.

Fördelningen av examens-/examensdelsprestationer mellan utbildningsanordnarna

Grundexamen inom bilbranschen avläggs mest.

Prestationerna i examen och examensdelar fördelas mellan de stora utbildningsanordnarna.

Specialyrkesexamina för karosseri- och bilplåtsmästare samt billackerarmästare har inte tillräckligt med lärare (som bedömare) för att ta emot examina. Antalet lärare för dessa är oroväckande litet vid läroanstalterna.

Geografisk täckning vid anordnande av examina

Det finns regionala problem för examina i billackering och karosseri och bilplåt.

Examina ordnas till största delen i huvudstadsregionen och Uleåborgsregionen.
Det råder brist på kompetenta personer i Lahtisregionen. Problemet är att det inte finns utbildningsanordnare som kan producera de experter som företagen i regionen behöver.

Kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Grundexamen inom bilbranschen

Miljöer där yrkesprov genomförts (2018): arbetsplats och läroanstalt 3,96 %, läroanstalt 11,41 %, arbetsplats 29,88 %.

Inga uppgifter 54,76 %

Miljöer där yrkesprov genomförts (2019): arbetsplats och läroanstalt 3,53 %, läroanstalt 11,96 %, arbetsplats 31,02 %.

Inga uppgifter 53,49 %

Bedömningen har genomförts av (2019): arbetsgivare, företrädare för arbetslivet + lärare/utbildningsanordnare 3 942, endast bedömare som företräder utbildningsanordnaren och lärare 71, endast arbetsgivare/arbetslivet 115.

Lärare 2 508. Inga uppgifter 8 352.

Yrkesexamen inom fordonsbranschen

Miljöer där yrkesprov genomförts (2018): arbetsplats 57,89 %. Inga uppgifter 42,11 %

Miljöer där yrkesprov genomförts (2019): arbetsplats och läroanstalt 6,84 %, läroanstalt 0,43 %, arbetsplats 62,39 %.

Inga uppgifter 30,34 %

Bedömningen har genomförts av (2019): arbetsgivare, företrädare för arbetslivet + lärare/utbildningsanordnare 143, endast bedömare som företräder utbildningsanordnaren och lärare tom, endast arbetsgivare/arbetslivet 6. Lärare 2. Inga uppgifter 71.

Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen

Miljöer där yrkesprov genomförts (2018): Uppgifterna saknas.

Miljöer där yrkesprov genomförts (2019): arbetsplats 55,56 %, arbetsplats och läroanstalt tom, läroanstalt 35,56 %.

Inga uppgifter 8,89 %.

Bedömningen har genomförts av (2019): arbetsgivare, företrädare för arbetslivet + lärare/utbildningsanordnare 25, endast bedömare som företräder utbildningsanordnaren och lärare tom, endast arbetsgivare/arbetslivet tom. Lärare 16. Inga uppgifter 4.

Examen	startenkät/PUK	slutenkät/yrkesprov
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	4,1	inga uppgifter
Grundexamen inom bilbranschen	4,1	4,2
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	4,1	inga uppgifter
Yrkesexamen för personbilmekaniker	inga uppgifter	4,7
Yrkesexamen för reservdelsförsäljare	inga uppgifter	4,8
Specialyrkesexamen för arbetsledning inom bilbranschen	inga uppgifter	4,7
Specialyrkesexamen för bilmekaniker	inga uppgifter	4,9
Yrkesexamen för arbetsledning inom bil- och transportbranschen	inga uppgifter	4,3
Yrkesexamen för tungmaterielsemekaniker	inga uppgifter	4,3

** granskningsperioden för studeranderespons är 7/2018–9/2019. Bedömningsskala 1–5, där (5) helt av samma åsikt, (4) nästan helt av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) nästan helt av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.*

Diskussion

Genomförande av tvåpartsbedömning vid bedömning av kunnande och motiveringar för genomförande av yrkesprov vid läroanstalter

Tvåpartsbedömningen genomförs inte på önskat sätt.

Yrkesprovet genomförs vid läroanstalterna endast om yrkesprovet inte kan ordnas inom rimlig tid på arbetsplatsen.

70 procent av examina avläggs huvudsakligen på arbetsplatsen. Antalet borde vara större och motiveringarna tydligare till de yrkesprov som genomförs vid läroanstalten. Att det saknas uppgifter för 30 procent av yrkesexamina är oroväckande.

Att grundexamen endast avläggs till 30 procent på arbetsplatsen och till 70 procent på läroanstalt eller liknande är oroande information.

Det behövs till dessa delar närmare anvisningar om yrkesproven.

Orsakerna kan förklaras av läroanstalternas olika system och skillnaderna i anteckningarna för yrkesproven samt avsaknaden av anvisningar i anslutning till dessa.

Rättelser av bedömning

Arbetslivskommissionen för fordonsbranschen kan inte dra slutsatser utifrån begäran om rättelse av bedömningen, eftersom den inte haft en enda begäran om rättelse att behandla.

Planer för bedömning av kunnande

De observationer som gjorts under besöken har visat att planerna för bedömning av kunnande har utarbetats väl och att de har gjorts enligt anvisningarna.

Genomförandet av den personliga tillämpningen i praktiken

Utifrån de observationer som gjorts under besöken har personlig tillämpning genomförts ändamålsenligt och läroanstaltsvis. Personlig tillämpning har genomförts i praktiken.

God praxis

Utbildningsanordnarna har erbjudit parallella stigar och underlättat studierna genom personlig tillämpning, om den studerande till exempel har haft svårigheter med att avlägga examen eller om studierna inte har framskridit på önskat sätt.

Utvecklingsområden i utbildningsanordnarnas verksamhet

I diskussionen med en utbildningsanordnare framkom vissa utmaningar, till exempel hur man hittar meningsfulla arbetsplatser för utexaminerade. Man borde hitta sätt att förebygga att studierna avbryts. Under besöken har man observerat att utbildningsanordnarna också samarbetar med arbetsplatser utanför den egna regionen.

I huvudstadsregionen råder en stor brist på bilmontörer, bland annat bilplåtslagare. Utbildningsanordnarna bör fästa större uppmärksamhet vid marknadsföringen för att rätta till situationen, eftersom efterfrågan finns. Man bör också fundera på hur undervisningen för fordon som drivs med olika energiformer ska genomföras.

Hur väl fungerar examensgrunderna

Examengrundernas arbetslivsmotsvarighet

Examensgrunderna har motsvarat dagens arbetslivsbehov väl. Det finns möjligheter att skraddarsy utbildning och ett samarbete mellan arbetslivet och läroanstalten.

Genomförande av valfrihet vid avläggande av examina

Valfriheten har genomförts i avläggandet av examina, till exempel i fråga om billackering så att den grundläggande utbildningen ges vid läroanstalten och konkret yrkeskunskap ges i arbetslivet. Man har tillsammans med arbetslivet skilt kommit överens om förfaringssättet. När man går tillväga på detta sätt utnyttjas samarbetet med arbetslivet.

Behov av ytterligare anvisningar i fråga om kraven på yrkesskicklighet i examensdelarna eller sätten att påvisa yrkesskickligheten

Behov av tilläggsanvisningar har framkommit i kraven på yrkesskicklighet i fråga om bilar som drivs med olika energiformer (el, hybrid, gas, väte) samt även i kraven på yrkesskicklighet i anslutning till ICT-kompetens och programmering eller i fråga om sätt att påvisa yrkesskicklighet eller yrkeskompetens.

Erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar

Det finns inga erfarenheter av hur de nya examensgrunderna fungerar. Arbetslivskommissionen anser att kompetens inom energi, ekonomi, ekologi och tjänsteaffärsverksamhet är viktiga helheter för framtiden. Dessutom kommer interaktions- och kundservicefärdigheter att utgöra en viktig del.